

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Tlamatiliztli: la sabiduría del pueblo nahua. Filosofía intercultural y derecho a la tierra

González Romero, O.S.

Citation

González Romero, O. S. (2021, June 22). *Tlamatiliztli: la sabiduría del pueblo nahua. Filosofía intercultural y derecho a la tierra*. Archaeological Studies Leiden University. Leiden University Press (LUP), Leiden. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3185767>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3185767>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/3185767> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: González Romero, O.S.

Title: Tlamatiliztli: la sabiduría del pueblo nahua. Filosofía intercultural y derecho a la tierra

Issue date: 2021-06-22

Stellingen

behorende bij het proefschrift *Tlamatiliztli: La sabiduría del pueblo nahua. Filosofía intercultural y derecho a la tierra (México)* van Osiris Sinuhé González Romero (Leiden 2021)

1.- De wijsheid van het Nahua-volk (*tlamatiliztli*) kan gelijkgesteld worden met het filosofische denken of de traditionele denkwijze van elke andere cultuur in de wereld. De hier voorgestelde interculturele filosofie is gebaseerd op een tolerante en pluralistische houding vanuit de filosofische overtuiging dat een "eeuwige filosofie" niet het bezit is van één specifieke cultuur of filosofische traditie.

2.- Voor de studie van de filosofie van Inheemse Volkeren is het noodzakelijk om een dekoloniale hermeneutiek te ontwikkelen en collaboratieve onderzoeksmethoden te implementeren.

3.- De filosofie van het Nahua volk is niet beperkt tot de voorkoloniale tijd of tot de Azteekse filosofie, zoals aanvankelijk wel is aangenomen. Een studie van historische bronnen, zoals die in dit onderzoek is uitgevoerd, laat zien dat de temporele dimensie groter is.

4.-De bijdrage van de filosofie van Inheemse Volkeren is impliciet aanwezig in hun talen, in hun cognitieve processen, in de manier waarop ze de wereld hebben geïnclassificeerd, georganiseerd en benoemd.

5.- Om de reikwijdte van de Nahua wijsheid (*tlamatiliztli*) volledig te begrijpen, is het noodzakelijk om de Nahuatl taal voldoende te kennen, evenals de bijdragen van onderzoekers uit het Nahua volk, met name historici en taalkundigen.

6.- De analyse van de cognitieve processen die inherent zijn aan de Nahuatl taal (diferentia's en ontologische metaforen), stelt ons in staat de harde kern te begrijpen die ten grondslag ligt aan de Nahuatl epistemologie.

7.- De productie van Nahua kennis (*ixtlamatiliztli*) is niet een puur symbolisch of abstract proces, maar actieve kennisverwerving die direct verband houdt met de fysieke wereld en gerelateerd is aan weersomstandigheden, astronomische verschijnselen, het landschap en levende wezens, waaronder mensen, dieren en planten.

8. - In de geschiedenis van de wetenschap is het wiskundig denken van de Nahua's een originele bijdrage. Het numerieke systeem van de Nahua's is geschikt om rekenkundige bewerkingen uit te voeren, om met behulp van logaritmen de oppervlakte van gebieden vast te stellen en astronomische berekeningen te maken.

9. - Kennis van de ontologie van Inheemse Volkeren, vooral in zake de relatie tussen mens en natuur, maakt het mogelijk de culturele grondslagen te begrijpen waarop het recht op land is gebaseerd.

10.- De spirituele relatie met het land die de Inheemse Volkeren hebben ontwikkeld, is de kern van hun axiologie, die hen onderscheidt van andere zogenaamde minderheidsgroepen en die de noodzaak van een speciaal wettelijk regime heeft gecreëerd.

11.- Een dekoloniale hermeneutiek moet expliciet het belang erkennen van de productie van kennis door Nahua vrouwen die zich wijden aan onderzoek, alsmede de waarde van Nahua kennis welke ten gevolge van het kolonialisme is overgedragen via niet-institutionele middelen, bijvoorbeeld via de traditionele medische kennis van Nahua vrouwen en de kennis van vrouwelijke rituele specialisten (*cihuatlamatque*)

12.- Het concept “goed leven” (*cualli nemiliz*) is gebaseerd op de overtuiging dat land niet alleen een bron van economische waarde is, maar ook datgene wat waardigheid verschaft en voortbestaan verzekert.

Proposiciones

Stellingen (in het Spaans) behorende bij het proefschrift *Tlamatiliztli: La sabiduría del pueblo nahua. Filosofía intercultural y derecho a la tierra (México)* van Osiris Sinuhé González Romero (Leiden 2021)

1.- La sabiduría del pueblo nahua (*tlamatiliztli*) puede ser equiparada al mismo nivel que el pensamiento filosófico de cualquier otra cultura del mundo o tradición de pensamiento. La *filosofía intercultural* que aquí se propone se fundamenta en una actitud tolerante y plural que consiste en la convicción filosófica de que una “filosofía perenne” no se encuentra en posesión de una sola cultura o tradición filosófica.

2.- Para el estudio de la filosofía de los *pueblos originarios* es necesario desarrollar una *hermenéutica decolonial*, así como la implementación de metodologías de investigación colaborativas.

3.- La filosofía del pueblo nahua no se reduce a la época pre-colonial o filosofía Azteca como se creyó inicialmente. Un estudio de las fuentes históricas, como el que se ha llevado a cabo en esta investigación, permite demostrar que su alcance temporal es mayor.

4.-El aporte de la filosofía de los *pueblos originarios* está implícito en sus idiomas, en sus procesos cognitivos, en la manera en que han clasificado, organizado y nombrado el mundo.

5.- Para comprender plenamente los alcances de la sabiduría nahua (*tlamatiliztli*) es necesario conocer con suficiencia el idioma náhuatl, así como las aportaciones hechas por los investigadores del pueblo nahua, principalmente historiadores y lingüistas.

6.- El análisis de los procesos cognitivos inherentes al idioma náhuatl (difrasismos y metáforas ontológicas), permite entender el núcleo duro que fundamenta la epistemología nahua.

7.- La producción del conocimiento nahua (*ixtlamatiliztli*) no es un proceso puramente simbólico o abstracto, sino un acto de conocimiento directamente vinculado en el mundo físico y relacionado con las condiciones del clima, los fenómenos astronómicos, el paisaje y los seres vivos incluyendo humanos, animales y plantas.

8.- El pensamiento matemático nahua constituye una aportación original en el área de historia de la ciencia. El sistema numérico nahua permite realizar operaciones aritméticas, calcular la superficie de áreas mediante logaritmos y realizar cálculos de carácter astronómico.

9.- El conocimiento de la ontología de los *pueblos originarios*, especialmente la relación entre el ser humano y la naturaleza permite comprender las bases culturales en las que se fundamenta el derecho a la tierra.

10.- La relación espiritual con la tierra que han desarrollado los pueblos originarios representa el núcleo axiológico que permite distinguirlos de otros grupos llamados minorías y es lo que ha creado la necesidad de un régimen legal especial.

11.- Una *hermenéutica decolonial* ha de reconocer explícitamente la importancia que tiene la producción de conocimiento por parte de las mujeres nahuas dedicadas a la investigación, así como el valor del conocimiento nahua que a causa del colonialismo se ha transmitido por vías no institucionales, por ejemplo el conocimiento médico tradicional de las mujeres nahuas , así como el conocimiento de las especialistas rituales (*cihuatlamatque*)

12.- El concepto de vida buena (*cualli nemiliz*) está basado sobre la convicción de que la tierra no sólo es fuente de valor económico, sino que también es lo que proporciona la dignidad y asegura la subsistencia.